

Vragen en antwoorden RES Twente: Q&A-sessie gemeenteraad Hengelo d.d. 24/03/21

Programma

Tijdens de Q&A is het volgende toegelicht:

- Jan Jaap Kolkman over het besluitvormingsproces en beoogd resultaat
- Ineke Nijhuis over lokaal energiebeleid

Vervolgens zijn diverse vragen beantwoord. Hieronder zijn deze geclusterd weergegeven.

ORGANISATIE EN BESLUITVORMING

Hoe definitief is het definitieve ontwerp? We zijn hierna nog twee jaar aan het sleutelen. Wat gaan we doen?

De RES Twente die in juni wordt vastgesteld, is een koersdocument met een inspanningsverplicht om regionaal en lokaal bij te dragen aan het Nationaal Klimaatakkoord. We hebben afgesproken dat we de RES gebruiken om tussentijds de stand op te maken. Namens allen die betrokken zijn. Er zijn nog zaken die nader moeten worden uitgewerkt. Als het lokaal of regionaal wenselijk is om (technologische) ontwikkelingen in te wisselen, dan doen we dat. Dus het klopt, dat we na 1 juli 2021 nog doorgaan richting RES Twente 2.0, 3.0 enz.. De komende jaren zal het steeds concreter worden.

De besluitvorming van de RES Twente vindt plaats in twee stappen. Nu is het mogelijk om reacties te sturen die worden meegewogen in de opstap naar het ontwerp RES 1.0. In mei/juni wordt het ontwerp RES 1.0 als koersdocument voorgelegd ter besluitvorming aan raden Staten en het Algemeen Bestuur van het waterschap. Dan hebben we een koers waar we de komende jaren mee aan de slag gaan.

BEOOGD RESULTAAT

De doelstellingen uit het lokale energiebeleid zijn niet gelijk aan de bijdrage zoals opgenomen in de RES Twente. Wat gaan we doen?

Er is een technische analyse voor heel Hengelo uitgevoerd die in september is besproken tijdens een politieke markt. Bijdrage van Hengelo aan de RES Twente ligt niet in lijn met de doelstellingen zoals opgenomen in het programma Nieuwe Energie Hengelo (NEH) voor 2030 (67 GWh = gericht op 2023). De aanwezige gemeenteraadsleden hebben aangegeven dat de doelstellingen leidend moet zijn voor de bijdrage van de gemeente Hengelo. Binnen het omgevingsprogramma grootschalige duurzame opwek elektriciteit (wind en zon), worden de doelstellingen van de gemeente Hengelo en de bijdrage van Hengelo aan de RES Twente 1.0 verder ingevuld. Het doel in het programma Nieuwe Energie Hengelo is gericht op 2030 en betreft 156 GWh inclusief de opwek van Twence, RWZI en de reeds ingevulde doelstellingen van circa 52 GWh.

Voorstel is om de bijdrage aan de regionale opgave in de RES Twente aan te passen in lijn met de doelstellingen van gemeente Hengelo met de vaststelling van het omgevingsprogramma grootschalige duurzame energie-opwek.

Als het bod van Noordoost Twente wijzigt, welke gevolgen heeft dat voor andere gemeenten? Moet alles opnieuw?

Andere gemeenten hoeven naar aanleiding van een gewijzigd bod geen aanpassing in hun eigen bod te doen. We zitten nu nog in een regionaal proces waarin we bepalen: 'Wat kunnen we samen dragen om onze gezamenlijke ambities te realiseren en hoe kunnen we dat efficiënt doen?'

Als alle gemeenten samen gaan afschalen, dan is het wel nodig om bij te sturen, maar voor nu geldt dat Noordoost Twente aan de hoge kant zat met hun bijdrage. We verwachten niet dat andere gemeenten hun bijdrage daar op aanpassen.

SAMENWERKING

In hoeverre wordt ook als euregio samengewerkt? Hoe nemen we dat mee?

Als het gaat om samenwerking tussen regio's, dan kunnen we melden dat er afstemming is tussen Deventer en Rijssen-Holten en tussen Hardenberg en Twenterand. Itterbeck heeft geen afstemming gezocht met Tubbergen en Twenterand. Dat is jammer.

Als het gaat om samenwerking over de landsgrens, dan is dat lastiger, maar daar wordt aan gewerkt. Er zijn wettelijke belemmeringen om internationaal samen te werken als het gaat om elektriciteit opwek en verbruik. Vanuit de RES wordt een lobby gevoerd om aandacht te vragen voor internationale samenwerking in grensgebieden. Losser neemt het voortouw om verbinding met Duitsland te zoeken. Inmiddels is hier in de landelijke politiek ook aandacht voor. De rol van netbeheerders en verschillende belangen om samen te werken met Duitsland zijn onderdeel van de gesprekken met Economische Zaken.

Daarnaast is Universiteit Twente een onderzoek gestart samen met Munster om voor de energietransitie technologisch en juridisch samen te kunnen werken.

We zijn blij met afstemming tussen buurgemeenten. Hoe vindt die afstemming plaats, gaan we gezamenlijk bouwen?

De afstemming van gemeenten vindt soms plaats aan de voorkant. Tussen Hengelo en Borne vindt afstemming plaats over een landschappelijke visie over inpassing in de grensgebieden. Bij Twenterand en Tubbergen gaat het om de realisatie van een clustergebied. Daar zit verschil in. Noodzaak voor regionale samenwerking is groot, zonder dat we daarbij lokale besluitvorming ontkennen.

DUURZAME OPWEK ELEKTRICITEIT

In hoeverre hanteren alle gemeenten dezelfde criteria voor het vaststellen van zoekgebieden?

Vanuit de RES Twente hebben we ruimtelijke kaders opgenomen, zoals de zonneladder van provincie Overijssel en het adviesrapport van H+N+S, maar ook de adviezen van Natuur en landschapsorganisaties. Maar de gemeenten bepalen zelf of ze dat over willen nemen in de gemeente. Het kan zijn dat de provincie daarna ingrijpt als dat nodig blijkt.

In onze gezamenlijke ambitie van 1,5 TWh, komen we een kleine 10% tekort, hoe gaan we daar mee om?

We zetten samen de schouders er onder. We verwachten ook dat met technologische ontwikkelingen, het rendement toe gaat nemen en dat we een optimalisatieslag kunnen maken door subregionale afstemming. Maar we moeten ook rekening houden met projectuitval (op basis van ervaring is dat circa 30%).

Wordt er Twente-breed nog gekeken waar windturbines het beste geplaatst kunnen worden?

De energieopgave is per definitie gemeentegrensoverschrijdend en afstemming tussen gemeenten is dus noodzakelijk. Maar welke afspraken volgen dan? We kijken samen of we de juiste afwegingen hebben gemaakt en maken dan samen als regio een optimalisatieslag als het gaat om ruimtelijke kwaliteit, systeemefficiëntie en maatschappelijke acceptatie.

De biedingen moeten zich tot elkaar in redelijkheid verhouden. Subregionale samenwerking is daarbij belangrijk, maar we kunnen elkaar niet dwingen. Wel kunnen we noaberschap organiseren. We hoeven het niet altijd eens te zijn, maar wel in vroeg stadium afstemmen.

In hoeverre is de potentie voor zon op dak onderzocht en optimaal benut?

In Hengelo is een technisch onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van zon op dak, parkeerterreinen en gevels. We moeten wel beseffen dat de meeste daken niet van de gemeente zijn en dat de gemeente hierover geen zeggenschap heeft als het niet over gemeentelijk vastgoed gaat. Daarom stellen we een stimuleringsplan op voor zon op dak. We zetten in Hengelo maximaal in om de daken te benutten van maatschappelijk vastgoed, scholen en bedrijven. Dat kunnen we faciliteren en stimuleren door te ontzorgen. We houden daarom een realistisch percentage aan. In de RES gaan we uit van 20% van de daken en daar zetten we maximaal op in.

Het bouwbesluit is per 1 januari 2021 gewijzigd. Alle nieuwe bedrijfspanden worden dan verplicht om ook duurzame opwek op te nemen, zoals zonnepanelen op het daken. Er is een regeling ontwikkeld die naar verwachting per 1 januari 2022 ingaat. Daardoor is er voor zon op dak veel potentie op weg naar 2030. In hoeverre is dat meegenomen in de berekening?

Het bouwbesluit wordt meegewogen in de RES. Dat is de nieuwe norm voor nieuwbouw. Maar bij de huidige bouw is het niet vanzelfsprekend dat het dak daarvoor geschikt is. Deze afwegingen worden meegewogen in het omgevingsprogramma grootschalige duurzame energieopwek.

We zetten maximaal in op zon op dak, maar de doelstellingen vanuit het programma NEH kunnen niet alleen ingevuld worden via zon op dak. Dat gaan we niet redden. We zien wel dat het heel hard gaat met de aanvragen voor zon op dak. Maar het moet ook voor de netbeheerders mogelijk zijn om aan te sluiten op het net. Dat is nu nog niet het geval vanwege netcapaciteit. b

In hoeverre houdt de zonneladder rekening met landschappelijke inpassing?

In de zonneladder is landschappelijke inpassing opgenomen. Hierbij wordt ook gekeken hoe zonnepanelen op basis van maatwerk kunnen worden ingepast. Hierdoor hoeven zonnevelden niet ten koste te gaan van biodiversiteit en blijven cultuurhistorische waarden zo goed mogelijk behouden. Maar bij bedrijventerreinen gaan we uit van andere normen dan bij de zoekgebieden voor zonnevelden in de groene buitengebieden.

In hoeverre is aandacht voor zonnevelden in combinatie met het verbeteren van de biodiversiteit als kans?

In het omgevingsprogramma grootschalige duurzame energie-opwek hebben we hier aandacht voor. Hiervoor worden kaders opgenomen hoe we dat verder vormgeven. Daarbij kijken we ook naar wat een gebied aan kan en hoe we dat kunnen inrichten afhankelijk van het gebied.

In Hengelo hebben we bijvoorbeeld ook de bedrijventerreinen aangewezen als zoekgebieden voor zonnevelden. Daarvoor kunnen we andere normen laten wegen dan de gronden die nu gebruikt worden voor agrarische doeleinden. Juist vanuit de omgevingswet kunnen we een integrale afweging maken waar en hoe we aandacht geven voor biodiversiteit. Overigens blijkt uit recent onderzoek dat intensief gebruik van gronden voor zonnevelden niet ten koste gaat van biodiversiteit. Het blijkt dat dit zelfs een beter resultaat lijkt te hebben dan het oorspronkelijk gebruik.

Er is in het voorlopig ontwerp is een switch gemaakt van 40/60 wind en zon naar 60/40 wind en zon. Wat is de impact hiervan?

Binnen de RES Twente geldt dat we een afweging maken tussen ruimtelijke kwaliteit, maatschappelijke acceptatie en systeemefficiënte (= haalbaar- en betaalbaarheid). Daarbinnen komen we tot de mix van wind en zon. Vanuit systeemefficiëntie en kosteneffectiviteit is het van belang om in verhouding meer gebruik te maken van een evenwichtige mix van zon en wind. Windenergie is stabiel en levert meer rendement en dat betekent minder kosten bij de eindgebruiker. Bovendien neemt wind minder ruimte in beslag. We gaan nader verkennen of de verhouding kan verschuiven op weg naar de RES Twente 2.0

In hoeverre zijn lage windturbines een goede oplossing? Wordt dat onderzocht?

We hebben als doel om bod te halen en dat betaalbaar te houden, ruimtelijk inpasbaar en maatschappelijk geaccepteerd. De afweging of lage windturbines daarin een plek kunnen krijgen onderzoeken we. We brengen de mogelijkheden en de gevolgen van lage windturbines in kaart. We weten dat lage windturbines minder rendement opleveren en dat betekent dat er meer turbines nodig zijn voor hetzelfde rendement als 1 grote. Wat de exacte gevolgen zijn, moeten we onderzoeken. Zowel ruimtelijk, als voor wat betreft de netimpact.

Hierbij is tevens van belang om te vermelden dat de oplossingsrichtingen die we regionaal kiezen, gevalideerd en gecertificeerd moeten zijn, anders geeft dit juridisch een probleem.

NETCAPACITEIT

Heeft het net wel voldoende capaciteit? Windturbines in Duitsland staan ook stil.

Op dit moment is er in een deel van Twente sprake van een schaarste als het gaat om de transportmogelijkheden van elektriciteit. Dat betekent in de praktijk dat de opgewekte stroom nu nog niet altijd terug geleverd kan worden aan het net. De netbeheerders investeren de komende 9 jaar in uitbreidingen van de netcapaciteit, zodat het elektriciteitsnet in 2030 klaar is voor de opwek die we via de RES willen realiseren.

Uit de impactanalyse blijkt dat het energienet op veel plekken moet worden uitgebreid, maar de ambities lijken na de benodigde investeringen haalbaar te zijn. Een aantal investeringen is reeds gestart of opgenomen in de huidige investeringsplannen van de netbeheerders.

Over opslag is op dit moment nog onvoldoende kennis en apparatuur beschikbaar. In toekomst biedt dit eventueel meer mogelijkheden.

Meer weten over netcapaciteit? Kijk op www.energiestrategietwente.nl/impactanalyse.

De toekomst van de vuilverbranding is onzeker. Hoe gaan we daar mee om?

We moeten alle warmtebronnen optimaal benutten om in de toekomst gebouwen aardgasvrij te kunnen verwarmen. De ontwikkelingen rondom vuilverbranding zijn bekend. Afval zijn grondstoffen en bieden in de toekomst mogelijkheden voor een circulaire economie. Nu kunnen we deze warmtebronnen maximaal benutten tot er andere warmtebronnen beschikbaar zijn als alternatief, zoals geothermie.

MAATSCHAPPELIJKE ACCEPTATIE

Het tempo van de energietransitie is hoog, maar hebben we ook tijd voor reflectie en participatie met bewoners? Wanneer zijn inwoners aan zet om mee te denken en mee te praten over windturbines en projecten?

Voor de realisatie van het energieprogramma zon en wind in Hengelo hebben we inwoners en belanghebbenden betrokken. We zetten ambtelijk en bestuurlijk maximaal in om mensen te woord te kunnen staan:

- Via digitale energiemarkten in december hebben we inwoners om input gevraagd voor het omgevingsprogramma grootschalige duurzame energie-opwek. Dat heeft veel opgeleverd. Circa 110 inwoners hebben bijgedragen. Alle vragen zijn beantwoord en staan op de site.
- Tijdens een digitale sessie konden stakeholders input geven.
- Er is een vragenlijst uitgezet bij het Hengelo panel waar vergelijkbare informatie is gevraagd.
- Er waren fysieke spreekuren voor de mensen die niet digitaal konden deelnemen.
- In januari 2021 konden afgevaardigden van bedrijven bijdragen en input leveren wat nodig is voor grootschalig energie-opwek.

- Er zijn verschillende gesprekken gevoerd met inwoners en belangenbehartigers om een zorgvuldige afweging te maken over de voorwaarden van duurzame energie-opwek.
- In april 2021 organiseren we een webinar voor energie-opwek via wind en zon.
- Er vindt een onderzoek plaats waar de verschillende zoekgebieden met elkaar worden vergeleken, wat een onderbouwing geeft voor het omgevingsprogramma om tot zoeklocaties te komen.
- Nadat het ontwerp omgevingsprogramma door het college wordt vastgesteld, worden inwoners, maatschappelijke partners en bedrijven om gevraagd om input te geven. Hiervoor starten we een 'Karavaan van de Nieuwe Energie' en bezoeken we verschillende wijken. We gebruiken alle communicatiekanalen om hier bekendheid aan te geven.
- De input wordt gewogen en verwerkt in het omgevingsprogramma, waarna deze wordt vastgesteld door het college en ter besluitvorming wordt voorgelegd aan de raad.

Hoe worden inwoners geïnformeerd en betrokken?

We hebben in Hengelo een inwonersenquête gehouden waar 999 inwoners aan hebben deelgenomen. Verder hebben we energiemarkten (110 deelnemers) georganiseerd. Tijdens stakeholders bijeenkomsten hebben ongeveer 50 mensen deelgenomen. Daarnaast hebben digitale spreekuren plaatsgevonden. Hiervoor hebben 25 mensen zich aangemeld. Vanwege de lockdown hebben we mensen telefonisch te woord gestaan. Ook heeft een afvaardiging van ongeveer 30 bedrijven input kunnen leveren. Vragen proberen we zoveel mogelijk te beantwoorden. Via de website www.hengelo.nl/nieuwe-energie houden wij belangstellende op de hoogte over het vervolgproces.

Het ontwerp omgevingsprogramma wordt nu geschreven en is nog niet zover om nu al te delen met de raad. Een gebiedsvergelijkend onderzoek ter vergelijking van alle zoekgebieden moet informatie leveren die verder wordt uitgewerkt. Als het ontwerp is vastgesteld door het college, dan wordt het verzonden aan de raad.

Hoe sturen we op het vormgeven van minimaal 50% lokaal eigendom?

De aanpak voor de uitvoering wordt nog opgesteld. In het omgevingsprogramma beschrijven we hoe we grootschalige opwek gaan inpassen en hoe we dat gaan doen en met wie. Dat kan bijvoorbeeld met een energiecoöperatie. Dat doen we nu al als er bijvoorbeeld dak beschikbaar is voor energieprojecten. Dan kijken we naar de mogelijkheden om dat onder te brengen in een coöperatie. De coöperatie organiseert dit voor bedrijven en inwoners. Zo is het mogelijk dat inwoners kunnen inschrijven om hun eigen energieverbruik op te wekken op een dak van ander, maar ook andere vormen nemen we op in omgevingsprogramma. Daarbij wordt ook een afweging gemaakt welke rol de gemeente moet spelen.

De marktontwikkelingen lopen sneller dan de ontwikkelingen van de RES. Hoe gaan we daar mee om?

Marktwerking gaat inderdaad snel. Het is beter om kaders vooraf te stellen om 'cowboys' te voorkomen voor zonnevelden. Als het gaat om marktinitiatieven die particuliere pandeigenaren de mogelijkheid bieden voor collectieve zonneprojecten, is dat aan de eigenaar zelf om de keuze te maken of ze hierop willen aansluiten. Dit is een marktwerking die uiteindelijk ook bijdraagt aan de lokale en regionale opgaven.

Afsluiting door Claudio Bruggink:

We hebben goed door dat er veel gebeurt in Twente, in Hengelo, maar ook landelijk. Daarbij zijn er verschillende thema's op het gebied van duurzaamheid waar vanuit verschillende schaalniveaus aan gewerkt wordt. Dat vraagt om veel kennis en de veelheid van vragen laat zien dat het ook bij de gemeenteraad van Hengelo leeft. En ook bij onze inwoners zien wij dat het leeft en dat daar dezelfde vragen leven. Die zien we ook terug in de regio: 'Hoe worden inwoners, maatschappelijke partners en volksvertegenwoordigers betrokken, hoe zit het met et netwerk enz.'. Dat is best ingewikkeld, maar binnen het afwegingskader komt veel samen.

We gaan wat merken van de energietransitie. Op het gebied van ruimtelijke kwaliteit en hoe dat effect heeft op onze leefomgeving. Daarom is het belangrijk dat we het kunnen verbeelden hoe het eruit ziet. Dat geldt voor zonneparken, maar ook windturbines. Dat leeft niet alleen in Hengelo, maar ook bij andere gemeenten. Daarom willen we dit op sub-regionaal niveau uitwerken. Dat delen wij zodra dat beschikbaar is.

Meer weten over de RES Twente? Kijk op www.energiestrategietwente.nl. Of stel uw vraag via energiestrategie@regiotwente.nl.

Meer informatie over het programma Nieuwe energie van Hengelo vindt u op www.hengelo.nl/nieuwe-energie.